

ประสิทธิผลของโปรแกรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการปฐมพยาบาล และการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานต่อความรู้ ทักษะ และเจตคติ ของมอเตอร์ไซค์รับจ้างในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร

The Effectiveness of a First Aid and Basic Life Support Training Program on Knowledge, Skills, and Attitudes of Motorcycle Taxi Riders in Sai Mai District, Bangkok

ราชน เกษดา มิตรรา เกิดอินทร์* สุพรรณิ ใจดี

Rachun Kesda Mittra Kerd-in* Supunee Jaidee

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย 10220

Faculty of Nursing, North Bangkok University, Thailand 10220

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานต่อความรู้ ทักษะ และเจตคติของมอเตอร์ไซค์รับจ้าง กลุ่มตัวอย่าง คือ มอเตอร์ไซค์รับจ้างจำนวน 47 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์คัดเข้า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินก่อนและหลังอบรมเกี่ยวกับความรู้ ทักษะและเจตคติเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน โปรแกรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสะท้อนคิดก่อนเข้าโปรแกรมการอบรมฯ การสร้างความรู้และเจตคติ การฝึกทักษะโดยการเข้าฐานย่อยกับวิทยากรประจำกลุ่มเพื่อทบทวนความรู้ตามฐาน และการสะท้อนคิดหลังเข้าโปรแกรม โดยผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ภายใต้แนวคิดทฤษฎีของบลูม ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบโปรแกรมการอบรมและการประเมินผล

ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมห้มีประสิทธิผลในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เข้าอบรม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของประชาชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือบุคคลที่อยู่ในภาวะฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: การช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน ความรู้ ทักษะ เจตคติ มอเตอร์ไซค์รับจ้าง

Abstract

This quasi-experimental research with a one-group pretest-posttest design aimed to investigate the effectiveness of a first aid and basic life support training program on the knowledge, skills, and attitudes of motorcycle taxi riders. The sample consisted of 47 motorcycle taxi drivers selected through purposive sampling based on inclusion criteria. The research instruments included a personal information questionnaire, pre- and

Corresponding Author: *E-mail: Mittra.ke@northbkk.ac.th

วันที่รับ (received) 26 ก.ย. 2567 วันที่แก้ไขเสร็จ (Revised) 28 พ.ย. 2567 วันที่ตอบรับ (Accepted) 8 ธ.ค. 2567

post-training assessments of knowledge, skills, and attitudes regarding first aid and basic life support, and a first aid and basic life support training program. The training program consisted of four steps: reflection before the training program, knowledge and attitude building, skill practice through small group sessions with facilitators to review knowledge at each station, and reflection after the program. The researcher developed the program based on a literature review and Bloom's taxonomy of learning, which can be applied to the design and evaluation of training programs.

The results revealed that the mean scores of the sample group's knowledge, skills, and attitudes towards first aid and basic life support were significantly higher after participating in the program ($p < .05$). This indicates that the program effectively developed the knowledge, skills, and attitudes of the participants. The findings can be applied to enhance the potential of the public and relevant personnel in efficiently assisting individuals in emergency situations.

Keywords: Basic life support, knowledge, Skills, Attitudes, Motorcycle taxi riders

บทนำ

ภาวะหัวใจหยุดเต้นเฉียบพลัน (Sudden Cardiac Arrest) เป็นภาวะฉุกเฉินร้ายแรงที่เป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับต้นๆ ของผู้คนทั่วโลก¹ โดยเกิดจากการที่หัวใจสูญเสียการทำงานอย่างกะทันหัน ทำให้ปริมาณเลือดที่ออกจากหัวใจลดลงอย่างมาก ส่งผลให้เนื้อเยื่อและอวัยวะต่างๆ ของร่างกายขาดเลือดและออกซิเจนในการทำงาน² ซึ่งสาเหตุของภาวะหัวใจหยุดเต้นเฉียบพลันมีหลายประการ เช่น ภาวะหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะ การบาดเจ็บที่หัวใจ ภาวะหัวใจล้มเหลว เป็นต้น³ ผู้ที่มีปัจจัยเสี่ยง ได้แก่ ผู้ที่มีโรคหัวใจอยู่เดิม ผู้สูงอายุ ผู้ที่มีประวัติครอบครัวเป็นโรคหัวใจ ผู้ที่สูบบุหรี่ มีภาวะอ้วน ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ไขมันในเลือดสูง เป็นต้น^{1,4} เมื่อเกิดภาวะหัวใจหยุดเต้นเฉียบพลัน ผู้ป่วยจะหมดสติทันที ไม่หายใจ ไม่มีชีพจร ถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที อวัยวะต่างๆ โดยเฉพาะสมองจะได้รับความเสียหายอย่างถาวรภายในเวลาเพียงไม่กี่นาที และอาจเสียชีวิตในที่สุด⁵ ดังนั้นการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานอย่างรวดเร็ว ร่วมกับการใช้เครื่องฟื้นคืนคลื่นหัวใจด้วยไฟฟ้าแบบอัตโนมัติ (Automated External Defibrillator: AED) และการนำส่งโรงพยาบาลอย่างทันท่วงที จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยชีวิตผู้ป่วย และป้องกันความพิการที่อาจเกิดขึ้นภายหลัง^{2,4,5} โดยการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพในช่วง 3-5 นาทีแรกหลังจากหัวใจหยุดเต้น สามารถเพิ่มอัตราการรอดชีวิตได้ถึง 50-75 เปอร์เซ็นต์²

จะเห็นว่าภาวะหัวใจหยุดเต้นเฉียบพลันเป็น

ภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์ที่พบได้บ่อยและเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิต ดังนั้นหากได้รับความช่วยเหลืออย่างถูกวิธี จะช่วยลดอัตราการเสียชีวิตได้ ซึ่งความสำเร็จของการช่วยฟื้นคืนชีพ (Cardiopulmonary Resuscitation: CPR) เป็นบทบาทที่สำคัญของผู้ที่พบเห็นเหตุการณ์ในการช่วยเหลือผู้ป่วย ก่อนที่จะได้รับการช่วยเหลือจากบุคลากรทางการแพทย์ โดยเฉพาะอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบนท้องถนนส่งผลให้เกิดภาวะหัวใจหยุดเต้นเฉียบพลันได้นำไปสู่การเสียชีวิต หากไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที

มอเตอร์ไซด์รับจ้างมีบทบาทสำคัญต่อระบบขนส่งสาธารณะในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการจราจรหนาแน่นและมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยเฉพาะบริเวณจุดสำคัญ เช่น ตลาด ห้างสรรพสินค้า และสถานีขนส่ง ทำให้มีโอกาสสูงที่จะพบผู้ประสบภาวะหัวใจหยุดเต้นเฉียบพลัน การพัฒนาความรู้และทักษะด้านการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานให้แก่มอเตอร์ไซด์รับจ้าง จึงมีความสำคัญในการเพิ่มโอกาสรอดชีวิตของผู้ป่วยฉุกเฉิน การจัดโปรแกรมอบรมเชิงปฏิบัติการจะช่วยเสริมสร้างความพร้อมในการช่วยเหลือผู้ประสบเหตุฉุกเฉินในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁶

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา มีการศึกษาการให้โปรแกรมการอบรมการช่วยฟื้นคืนชีพในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมสามารถเพิ่มศักยภาพในการช่วยเหลือผู้ที่มีภาวะหัวใจหยุดเต้นก่อนนำส่งโรงพยาบาลได้ดียิ่งขึ้น และมีคะแนนความรู้ ทักษะ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม⁷ และ

พบการศึกษาในนักเรียนระดับมัธยมปลาย พบว่า มีคะแนนความรู้ และทักษะสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมเช่นกัน^{8,9} อีกทั้งยังพบการศึกษาที่แสดงถึงผู้ที่ได้รับการอบรมการปฐมพยาบาล และการช่วยฟื้นคืนชีพ มีความรู้ ทักษะ และความมั่นใจในการช่วยเหลือผู้อื่นมากยิ่งขึ้น¹⁰ จากการศึกษาที่ผ่านมา ยังไม่พบการศึกษาในกลุ่มที่ประกอบอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ซึ่งเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความเสี่ยงสูงในการพบเจอผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจหยุดเต้น เนื่องจากลักษณะการทำงานที่ต้องเดินทางบนท้องถนนเป็นประจำ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานต่อความรู้ ทักษะ และเจตคติของมอเตอร์ไซด์รับจ้างในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาโปรแกรมอบรมที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของมอเตอร์ไซด์รับจ้างในการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุเบื้องต้นต่อไป การวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของมอเตอร์ไซด์รับจ้างให้สามารถเป็นผู้ช่วยเหลือเบื้องต้นในสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานของมอเตอร์ไซด์รับจ้าง
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้น

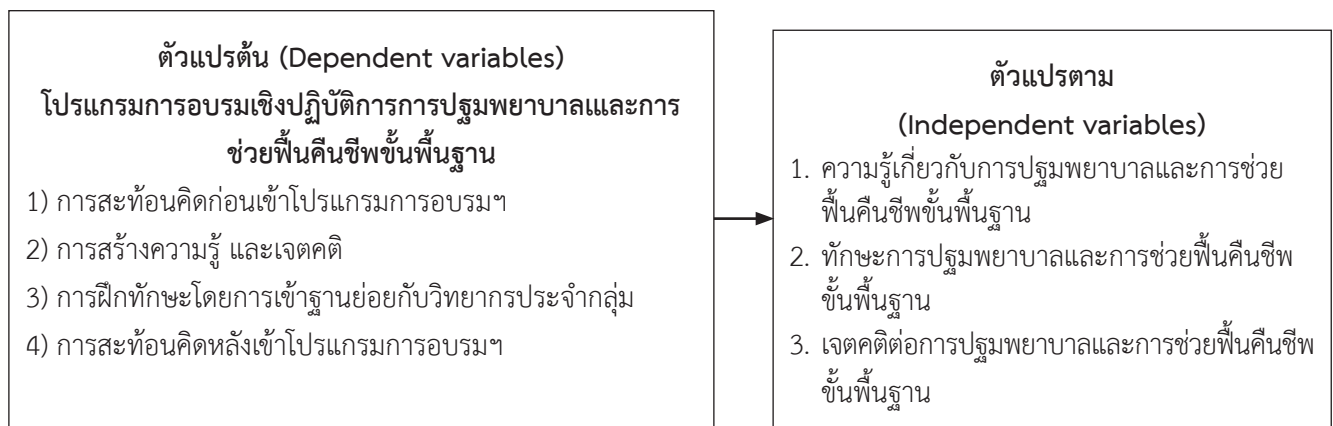
พื้นฐานต่อความรู้ ทักษะ และเจตคติของมอเตอร์ไซด์รับจ้าง

สมมติฐานการวิจัย

ภายหลังเข้าอบรมโปรแกรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน มอเตอร์ไซด์รับจ้างมีคะแนนความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการปฐมพยาบาล และการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy of Learning) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยจำแนกระดับของการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)¹¹ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละด้าน¹² โดยนำทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูมมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบโปรแกรมการอบรมและการประเมินผล โดยในด้านพุทธิพิสัยออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมการอบรมให้ครอบคลุมความรู้ความเข้าใจ และประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบความรู้, ด้านจิตพิสัยออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมเจตคติที่ดีและประเมินผลโดยใช้แบบวัดเจตคติ, ด้านทักษะพิสัยออกแบบกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ ทักษะและประเมินผลโดยใช้แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design)

ประชากร คือ มอเตอรืไซค์รับจ้างในเขตสายไหม จังหวัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง คือ มอเตอรืไซค์รับจ้างในเขตสายไหม จำนวน 47 คน ผู้วิจัยคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power โดยกำหนดค่าอิทธิพล (effect size) เท่ากับ 0.5 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 42 คน เพิ่มขนาดตัวอย่างเพื่อป้องกันข้อมูลสูญหาย ร้อยละ 10 จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 47 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria) ประกอบด้วย 1) ผู้ขับขี่มอเตอรืไซค์รับจ้างในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร 2) มีความสนใจเข้าร่วมอบรมจนสิ้นสุดโครงการ และเกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria) ประกอบด้วย 1) ไม่สามารถเข้าร่วมอบรมจนสิ้นสุดโครงการ 2) ไม่ยินยอมที่จะทำแบบทดสอบก่อน และหลังอบรม

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยนำโครงร่างวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เอกสารเลขที่ NS12/2567 ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2567 หลังได้รับการอนุมัติ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย การลงนามยินยอม ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล สิทธิของกลุ่มตัวอย่างและการรักษาความลับ โดยจะนำเสนอผลงานวิจัยในภาพรวมเท่านั้น จะไม่มีการเปิดเผยชื่อและนามสกุลที่แท้จริง และสามารถแจ้งออกจาก การวิจัยได้โดยไม่ต้องมีเหตุผลหรือคำอธิบายใดๆ หากกลุ่มตัวอย่างมีความยินดีที่จะเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจึงให้กลุ่มตัวอย่างลงลายมือชื่อในเอกสารยินยอมการเข้าร่วมวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน

1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์การขับขี่จักรยานยนต์ ความถี่ในการให้บริการ ประสบการณ์ในการอบรมการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน

ประสบการณ์พบเห็นเหตุการณ์การช่วยฟื้นคืนชีพ ประสบการณ์การแจ้งเหตุฉุกเฉินทางการแพทย์ และประสบการณ์ในการปฐมพยาบาลหรือการช่วยฟื้นคืนชีพผู้ประสบอุบัติเหตุ

2) แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาล และการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานก่อนและหลังอบรม ประกอบด้วย ข้อคำถาม 10 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก ซึ่งตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

3) แบบประเมินทักษะการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานก่อนและหลังอบรม ประกอบด้วย ข้อคำถาม 18 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ ประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติได้ถูกต้องสมบูรณ์ ปฏิบัติได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ ปฏิบัติได้ถูกต้องบางส่วน ปฏิบัติได้แต่ไม่ถูกต้อง ไม่ปฏิบัติ

4) แบบประเมินเจตคติการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานก่อนและหลังอบรม ประกอบด้วย ข้อคำถาม 10 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ ประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5) โปรแกรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสะท้อนคิดก่อนเข้าโปรแกรมการอบรมฯ การสร้างความรู้และเจตคติ การฝึกทักษะโดยการเข้าฐานย่อยกับวิทยากรประจำกลุ่มเพื่อทบทวนความรู้ตามฐาน และการสะท้อนคิดหลังเข้าโปรแกรมการอบรมฯ ซึ่งโปรแกรมที่ได้พัฒนาขึ้นได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบคุณภาพตามความเหมาะสม

โดยผู้วิจัยได้นำเครื่องมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยอาจารย์พยาบาลสาขาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ จำนวน 2 ท่าน และอาจารย์สาขาการพยาบาลสุขภาพชุมชน จำนวน 1 ท่าน ได้ค่าความตรงตามเนื้อหา (CVI) ของแบบสอบถามที่ 2, 3 และ 4 เท่ากับ .93, .89 และ .92 ตามลำดับ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และนำมาวิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามที่ 2 ได้ค่าคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (KR-20) เท่ากับ .94 แบบสอบถามที่ 3 และ 4 ได้ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาช อัลฟา (alpha's Cronbach coefficient) เท่ากับ .95 และ .97 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มทดลองได้รับการดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่

1) การสะท้อนคิดก่อนเข้าโปรแกรมการอบรมฯ

สร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง มีการแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น 3 กลุ่ม และทำแบบประเมินวัดความรู้การปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานตาม CPR guideline 2020¹³ และประเมินเจตคติก่อนอบรม โดยใช้แบบประเมินจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบประเมินความรู้และแบบประเมินเจตคติการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน (ใช้เวลา 30 นาที)

2) การสร้างความรู้ และเจตคติ สร้างความสนใจ โดยการใช้ข่าวอุบัติเหตุและคลิปวิดีโอกระตุ้นให้คิดและเกิดความสนใจ รวมถึงการสอบถามประสบการณ์ในการพบเห็นและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานโดยการสอนแบบบรรยาย สื่อการสอนประกอบด้วย PowerPoint, YouTube หนังสือคู่มือการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน การดูแลผู้ที่มีสิ่งอุดกั้นทางเดินหายใจ และการเคลื่อนย้ายท่าแผล ห้ามเลือด (ใช้เวลา 2 ชั่วโมง)

3) การฝึกทักษะโดยการเข้าฐานย่อยกับวิทยากรประจำกลุ่มเพื่อทบทวนความรู้ตามฐาน วิทยากรประเมินทักษะโดยใช้แบบประเมินทักษะการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานก่อนเริ่มสาธิต และดำเนินการสาธิตย้อนกลับ (ใช้เวลากลุ่มละ 1 ชั่วโมง รวมเป็น 3 ชั่วโมง) ประกอบด้วย ฐานที่ 1 การช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน ฐานที่ 2 การดูแลผู้ที่มีสิ่งอุดกั้นทางเดินหายใจ และฐานที่ 3 การเคลื่อนย้าย ท่าแผล ห้ามเลือด หลังจากสาธิตย้อนกลับแล้ว จึงทำการประเมินทักษะโดยใช้แบบประเมินทักษะการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน

4) การสะท้อนคิดหลังเข้าโปรแกรม วิทยากรให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์จุดที่ทำได้ดีและจุดที่ต้องพัฒนา ภายหลังจากดำเนินการในแต่ละขั้นตอนเสร็จสิ้น กลุ่มทดลองได้รับการประเมินความรู้ และเจตคติการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานอีกครั้ง โดยใช้แบบประเมินความรู้ และแบบประเมินเจตคติการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน (ใช้เวลา 30 นาที)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ และการแจกแจงความถี่

2. คะแนนความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการปฐมพยาบาลและช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการปฐมพยาบาลและช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน ระหว่างก่อนและหลังโดยสถิติ Wilcoxon signed rank test เนื่องจากข้อมูลมีการแจกแจงไม่ปกติ กำหนดระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 85.1 มีอายุเฉลี่ย 34.28 ปี (SD=8.6) ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด ร้อยละ 58.3 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 73.3 มีประสบการณ์การขับขี่วินมอเตอร์ไซด์ มากที่สุด 20 ปี ร้อยละ 31.9 รองลงมา 10 ปี ร้อยละ 23.4 ความถี่ในการขับขี่มอเตอร์ไซด์รับจ้าง 50-60 รอบ/วันมากที่สุด ร้อยละ 35.5 ไม่เคยได้รับการอบรมการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 63.8 เคยได้รับการอบรมการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 36.2 ไม่เคยพบเห็นเหตุการณ์การช่วยฟื้นคืนชีพแก่ผู้ประสบเหตุ ร้อยละ 74.5 เคยพบเห็นเหตุการณ์การช่วยฟื้นคืนชีพแก่ผู้ประสบเหตุ ร้อยละ 25.5 ไม่เคยมีประสบการณ์ในการแจ้งเหตุฉุกเฉินทางการแพทย์ ร้อยละ 80.9 เคยมีประสบการณ์ในการแจ้งเหตุฉุกเฉินทางการแพทย์ ร้อยละ 19.1 ไม่เคยมีประสบการณ์ในการปฐมพยาบาลหรือการช่วยฟื้นคืนชีพผู้ประสบอุบัติเหตุ ร้อยละ 93.6 และเคยมีประสบการณ์ในการปฐมพยาบาลหรือการช่วยฟื้นคืนชีพผู้ประสบอุบัติเหตุ ร้อยละ 6.4

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละระดับความรู้ทักษะ และเจตคติของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน (n = 47)

ตัวแปร	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม		หลังเข้าร่วมโปรแกรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านความรู้				
ระดับต่ำ (0-5 คะแนน)	2	4.3	0	0
ระดับปานกลาง (6-7 คะแนน)	21	44.7	4	8.5
ระดับสูง (8-10 คะแนน)	24	51.1	43	91.5
ด้านทักษะ				
ระดับต่ำ (1-54 คะแนน)	27	57.4	0	0
ระดับปานกลาง (55-72 คะแนน)	20	42.6	5	10.6
ระดับสูง (73-90 คะแนน)	0	0	42	89.4
ด้านเจตคติ				
ระดับต่ำ (1-29 คะแนน)	16	34.0	0	0
ระดับปานกลาง (30-39 คะแนน)	31	66.0	10	21.3
ระดับสูง (40-50 คะแนน)	0	0	37	78.7

จากตารางที่ 1 พบว่าด้านความรู้ก่อนได้รับโปรแกรมการอบรมฯ กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ในระดับสูงมากที่สุด ร้อยละ 51.1 รองลงมา มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.7 และหลังจากได้รับโปรแกรมการอบรมฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ในระดับสูง ร้อยละ 91.5 ด้านทักษะก่อนได้รับโปรแกรมการอบรมฯ กลุ่มตัวอย่างมีทักษะในระดับต่ำมากที่สุด ร้อยละ 57.4 รองลงมา มีทักษะในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.6

และหลังจากได้รับโปรแกรมการอบรมฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะในระดับสูง ร้อยละ 89.4 ด้านเจตคติก่อนได้รับโปรแกรมการอบรมฯ กลุ่มตัวอย่าง มีเจตคติในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 66.0 รองลงมา มีเจตคติในระดับต่ำ ร้อยละ 34.0 และหลังจากได้รับโปรแกรมการอบรมฯ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติในระดับสูง ร้อยละ 78.7

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทักษะ และเจตคติของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน (n = 47)

ตัวแปร	Mean Rank	Sum of Ranks	z	P-value (2-tailed)
ด้านความรู้				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	9.00	9.00	5.541b	.000*
หลังเข้าร่วมโปรแกรม	21.30	852.00		
ด้านทักษะ				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	.00	.00	5.971b	.000*
หลังเข้าร่วมโปรแกรม	24.00	1128.00		
ด้านเจตคติ				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	.00	.00	5.976b	.000*
หลังเข้าร่วมโปรแกรม	24.00	1128.00		

b = Based on negative ranks

จากตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้การปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานของมอเตอร์ไซด์รับจ้างในเขตสายไหม พบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมการอบรมฯ มีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการอบรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) คะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานของมอเตอร์ไซด์รับจ้างในเขตสายไหม พบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมการอบรมฯ มีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการอบรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) คะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานของมอเตอร์ไซด์รับจ้างในเขตสายไหม พบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมการอบรมฯ มีคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการอบรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 34.28 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท ในด้านประสบการณ์การขับขี่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ขับขี่ 20 ปี และมีความถี่ในการขับขี่ 50-60 รอบต่อวัน ผลการศึกษายังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพมาก่อน และไม่เคยมีประสบการณ์ปฐมพยาบาลหรือช่วยฟื้นคืนชีพ ผู้ประสบอุบัติเหตุ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเนตรนภา สาสังข์ และคณะ ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการอบรมการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพ และไม่เคยมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ⁷ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพให้แก่กลุ่มอาชีพนี้ เนื่องจากกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการพบเจอผู้ที่ประสบอุบัติเหตุ และมีภาวะหัวใจหยุดเต้น เนื่องจากลักษณะการทำงานที่ต้องเดินทางบนท้องถนนเป็นประจำ

ประสิทธิผลของโปรแกรมการอบรมเชิงปฏิบัติการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานต่อความรู้ ทักษะ และเจตคติ ของมอเตอร์ไซด์รับจ้างในเขตสายไหม จังหวัดกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายได้ว่า **ด้านความรู้** พบว่าหลังได้รับโปรแกรมการอบรมฯ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เพิ่มขึ้นจาก 51.1% เป็น 91.5% อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้อง

กับหลายการศึกษาที่พบว่า การอบรมปฐมพยาบาลเบื้องต้นช่วยเพิ่มความรู้ให้กับอาสาสมัครและผู้เข้าอบรมได้อย่างมีนัยสำคัญ^{9,14} **ด้านทักษะ** การศึกษาค้นคว้าพบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมการอบรมฯ กลุ่มตัวอย่างมีทักษะเพิ่มขึ้นจากระดับต่ำ 57.4% เป็นระดับสูง 91.5% สอดคล้องกับหลายการศึกษา ที่พบว่า การสาธิตและฝึกปฏิบัติการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพช่วยพัฒนาทักษะของผู้เข้าอบรมได้จริง^{15,16} ทั้งนี้เป็นผลมาจากผู้วิจัยได้มีการสาธิตการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานในแต่ละขั้นตอนและให้กลุ่มตัวอย่างฝึกปฏิบัติตามฐานทั้งหมด 3 ฐาน จนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง และจากการศึกษาของ เนตรนภา สาสังข์และคณะ ที่พบว่า ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมการอบรมการช่วยฟื้นคืนชีพ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีคะแนนทักษะต่อการช่วยฟื้นคืนชีพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁷ เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมการอบรมฯ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ฝึกทักษะทุกคน จึงทำให้ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกัน **ด้านเจตคติ** การศึกษาค้นคว้าพบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมการอบรมฯ กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลาง 66% เป็นระดับสูง 78.7% ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการศึกษาของ Pivač et al. ในประเทศสโลวีเนีย พบว่า หลังเข้าร่วมการอบรม CPR นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีเจตคติเชิงบวกต่อการทำ CPR สูงขึ้น รวมถึงมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและทำ CPR เพิ่มมากขึ้นด้วย¹⁷ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Ro YS et al. ที่พบว่า การอบรมการช่วยฟื้นคืนชีพสามารถปรับเปลี่ยนเจตคติของประชาชนทั่วไปต่อการช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินได้¹⁸

งานวิจัยนี้มีความแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมา โดยการนำทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูมมาออกแบบโปรแกรมการสอนแบบผสมผสานทั้งการบรรยายและปฏิบัติ พร้อมสื่อการสอนที่เข้าใจง่าย โดยมุ่งเน้นกลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้างซึ่งมีโอกาสพบเหตุฉุกเฉินบ่อย ทำให้สามารถเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือผู้ประสบเหตุฉุกเฉินในชุมชนได้อย่างทัน่วงที

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามความรู้ ทักษะ และเจตคติซ้ำที่ระยะ 3 เดือน และ 6 เดือน เพื่อประเมินการคงอยู่ของความรู้และทักษะ รวมถึงเก็บข้อมูลเชิงผลลัพธ์ในด้านจำนวนครั้งที่พบเหตุการณ์ฉุกเฉิน ลักษณะและผลการช่วยเหลือที่ให้แก่ ผู้ป่วยรอดชีวิต สภาพผู้ป่วยขณะส่งต่อ และความมั่นใจใน

การให้การช่วยเหลือ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และพัฒนา
โปรแกรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้
ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์
เชิงลึก หรือการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์
โดยทั่วไป และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำมา
ใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัย ผู้บริหาร
คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ที่เห็น
ถึงความสำคัญของการช่วยฟื้นคืนชีพโดยให้จัดโครงการอบรม
เชิงปฏิบัติการการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้น
พื้นฐาน และอนุญาตให้เก็บข้อมูลวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน
ที่ให้คำชี้แนะแนวทางและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ขอ
ขอบคุณสำนักงานเขตสายไหมที่สนับสนุนให้ดำเนินโครงการ
วิจัยในครั้งนี้

References

1. Andersen LW, Holmberg MJ, Berg KM, Donnino MW, & Granfeldt A. In-hospital cardiac arrest: a review. The Journal of the American Medical Association. 2019;321(12):1200-10.
2. The Heart Association of Thailand under the Royal Patronage of His Majesty the King. 2020 Thai Guidelines on First Aid and Cardiopulmonary Resuscitation. 2021.
3. Kronick SL, Kurz MC, Lin S, Edelson DP, Berg RA, Billi JE, et al. Part 4: systems of care and continuous quality improvement: American Heart Association guidelines update 2015.
4. Neumar RW, Shuster M, Callaway CW, et al. Part 1: Executive Summary: 2015 American Heart Association Guidelines Update for Cardiopulmonary Resuscitation and Emergency Cardiovascular Care. Circulation. 2015;132(18):S315-S67.
5. National Institute for Emergency Medicine, Ministry of Public Health. Guidelines for Resuscitation 2019. Nontaburi: National Institute for Emergency Medicine; 2019.
6. Lee J, & Kim S. Emergency response and first aid knowledge among motorcycle taxi drivers: a community health perspective. Journal Community Health. 2023;48(1):78-85
7. Sasang N, Chusak T, & Samee A. Effect of the Resuscitation Training Program on Knowledge and Skills and Perceived Self-Efficacy of Resuscitation Village Health Volunteers in Khlong Chik Subdistrict, Bang Pra in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. Journal of the Royal Thai Army Nurses. 2020;21(3):283-93. (in Thai)
8. Chaisongmuang P, & Pearkao C. Effect of First Aid to Sudden Cardiac Arrest Program for High- school Students in Northeast Thailand. Nursing Journal of the Ministry of Public. 2018; 28(2):118-32. (in Thai)
9. Muenthaisong S, Chankan S, Kam-on N, Srihanoo P, Srihanoo P, Nawsuwan K, et al. The effects of the Basic Life Support Competency Program Development on knowledge attitude and skills of students in Municipal Secondary School in Khon Kaen Province. College of Asian Scholars Journal. 2023;13(4):245-59. (in Thai)
10. Smith J, & Brown L. The impact of first aid and CPR training on knowledge, skills, and confidence in assisting others. Journal of Emergency Medicine. 2022;45(3):123-30.
11. Bloom BS, Engelhart MD, Furst EJ, Hill WH, & Krathwohl DR. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. New York: David McKay Company; 1956.

12. Krathwohl DR. A revision of Bloom's taxonomy: An overview. *Theory into Practice*. 2002; 41(4):212-8.
13. American Heart Association. Basic Life Support (BLS) Provider Manual. Dallas: American Heart Association; 2020.
14. Duangpratoom N, Chusak T, & Prachaiboon T. The Effects of the Resuscitation Training Program on Knowledge, Attitude and Resuscitation Skills among Village Health Volunteers in Pathum Thani province. *Thai Journal of Public Health and Health Sciences*. 2022; 5(3):51-67. (in Thai)
15. Ninwatcharamanee C, Dhabdhimsri V, & Somboon P. Effects of Providing Knowledge and Skills for Cardiopulmonary Resuscitation of Nursing Students, Boromarajonani College of Nursing, Bangkok. *Journal of Health and Nursing Research*. 2021;37(1):180-92. (in Thai)
16. Tantiekkarat S. Effectiveness of Basic Life Support Program on perception of Knowledge, Perceived Self-Efficacy and Skills toward Basic Life Support among High-School Students in Amphoe Khlong Luang, Pathumthani Province. *Journal of Prachomklao College of Nursing, Phetchaburi Province*. 2021;4(2):111-26. (in Thai)
17. Pivač S, Gradišek P, & Skela-Savič B. The impact of cardiopulmonary resuscitation (CPR) training on schoolchildren and their CPR knowledge, attitudes toward CPR, and willingness to help others and to perform CPR: mixed methods research design. *BMC Public Health*. 2020;20(1):1-11.
18. Ro YS, Do Shin S, Lee YJ, Lee SC, Song KJ, Ryoo HW, Ong ME, McNally B, Bobrow B, Tanaka H, & Myklebust H. Effect of dispatcher-assisted cardiopulmonary resuscitation program and location of out-of-hospital cardiac arrest on survival and neurologic outcome. *Annals of emergency medicine*. 2017;69(1):52-61.